

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності

КУЛЬПА Тетяна Юріївна

**Серія аналітичних статей з юриспруденції / Series
of analytical articles on law**

спеціальність: 061 - Журналістика
освітньо-професійна програма - Правова журналістика

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
ЖПР-41

Т. Ю. Кульпа

Науковий керівник:
Викл. С. Б. Мичко

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

"31" травня 2024 р.

Завідувач кафедри

I. Р. Недошитко

ТЕРНОПІЛЬ - 2024

Анотація

Кульпа Т.Ю. Серія аналітичних статей з юриспруденції

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 061 «Журналістика». Західноукраїнський національний університет. Тернопіль 2024

Дана бакалаврська дипломна робота пояснює мету та завдання створення бакалаврського творчого проєкту, аналітичних статей з юриспруденції. У ній підкреслюється значення створення подібних публікацій для суспільства та описуються основні проблеми, які піднімаються у статтях, а саме: «Роль та юридична сила журналістики в розслідуванні корупційних схем»; «Право на приватність»; «Юридичні рамки та етичні норми у журналістиці; свобода слова та цензура в умовах війни». Дана робота є пояснювальною аналітичною запискою, в якій було детально розглянуто теоретичні аспекти, які стосуються структури аналітичної статті, її змістовного наповнення та методологічних підходів. Розкривається термінологія та значення аналітичної журналістики, важливість написання подібних текстів, вагомість журналістської діяльності в українському суспільстві. У результаті я дійшла висновку, що успішна аналітична юридична стаття не лише висвітлює актуальні правові проблеми, але й сприяє розвитку правової культури та підвищенню правосвідомості громадян.

Ключові слова: аналітичні жанри, стаття, право, юриспруденція, журналістика.

Annotation

Kulpa T.Yu. A series of analytical articles on jurisprudence.

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 061

"Journalism". Western Ukrainian National University. Ternopil 2024

This bachelor's thesis explains the purpose and task of creating a bachelor's creative project, analytical articles on jurisprudence. It emphasizes the importance of creating such publications for society and describes the main problems raised in the articles, namely: "The role and legal power of journalism in the investigation of corruption schemes"; "Right to privacy"; "Legal framework and ethical norms in journalism; freedom of speech and censorship in conditions of war". This work is an explanatory analytical note in which the theoretical aspects related to the structure of the analytical article, its content and methodological approaches were considered in detail. The terminology and meaning of analytical journalism, the importance of writing such texts, and the importance of journalistic activity in Ukrainian society are revealed. As a result, I came to the conclusion that a successful analytical legal article not only illuminates current legal problems, but also contributes to the development of legal culture and increasing legal awareness of citizens.

Keywords: *analytical genres, article, law, jurisprudence, journalism.*

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ ФУНДАМЕНТ: СТРУКТУРА ТА ЗНАЧЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ СТАТТІ;

РОЗДІЛ II. СПЕЦИФІКАЦІЯ ПРОДУКТУ.

- 2.1. Аналіз творчого проєкту
- 2.2. Структура інформаційного продукту
- 2.3. Жанрові особливості
- 2.4. Візуальне наповнення роботи, особливості оформлення
- 2.5. Ідея автора
- 2.6. Опис аудиторії

РОЗДІЛ III. ТЕХНІЧНІ ТА ПРОГРАМНІ ЗАСОБИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВТІЛЕННЯ ПРОЄКТУ.

ВИСНОВКИ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Вступ

Актуальність вибраної теми. Безсумнівно, юриспруденція та журналістика тісно взаємопов'язані. Як ключові сфери суспільного життя, вони не лише доповнюють одна одну, а й у поєднанні формують новий напрям – правову журналістику.

У різні періоди цю тему досліджували такі науковці, як Денис Антонович Бурчак (автор праці *"Правова регламентація журналістської діяльності в Україні"*), Олександр Олександрович Костюк (*"Правові основи журналістики: сучасні тенденції та проблеми"*), Анатолій Васильович Головенко (*"Право і журналістика: теорія і практика"*) та Марина Вікторівна Горбачева (*"Правова культура журналіста: проблеми і перспективи"*). Серед зарубіжних дослідників особливу увагу варто приділити Джону Мілтону, англійському поету та мислителю, який у своїй праці *"Areopagitica"* (1644) виступав на захист свободи преси. Хоча цей твір є полемічним трактатом, він суттєво вплинув на розвиток ідеї свободи слова та друку. Важливий внесок зробив і Томас Джефферсон – третій президент США, чиї праці та листи, зокрема *"Virginia Statute for Religious Freedom"* (1786), підкреслювали значення свободи преси як фундаменту демократичного суспільства. Джон Стюарт Мілль, британський філософ і економіст, у своєму творі *"On Liberty"* (1859) аргументував важливість свободи слова та преси, що стало основою сучасної правової журналістики.

Сучасна Україна як ніколи потребує якісного аналітичного медіаконтенту. В умовах перенасиченого інформаційного простору легко втратити критичне мислення та стати споживачем пропаганди, замовних матеріалів або недостовірних новин.

Аналітика – це поєднання фактів, логічних взаємозв'язків і експертних оцінок. Аналітичні статті є цінним медіаконтентом, що сприяє ухваленню зважених рішень та формуванню громадської думки.

Метою таких проєктів є розвиток професійної, фактичної та якісної журналістики. Аналітичні матеріали спонукають читачів не лише пасивно сприймати інформацію, а й критично її осмислювати, оцінювати та аналізувати, що сприяє формуванню незалежного суспільства з активною громадянською позицією.

Ознайомлення з цим медіапроєктом підвищує обізнаність споживачів контенту про правові аспекти ключових суспільних питань. Статті містять глибокий аналіз актуальних тем, зокрема боротьби з корупцією, свободи слова та прав людини. Вони заохочують читачів критично оцінювати інформацію, розглядати різні точки зору та формувати власну обґрунтовану позицію щодо порушених проблем.

Особливу увагу слід приділяти висвітленню тем прав людини та демократичних цінностей. Сьогодні вкрай важливо поширювати ці знання серед громадськості та наголошувати на їх значущості, адже обізнаність у власних правах надає людині впевненість і захист.

Мета та завдання кваліфікаційної бакалаврської роботи. У межах моєї освітньої програми «Правова журналістика» я поставила перед собою мету створити якісний друкований контент – серію статей, що висвітлюють юридичні аспекти журналістики. Цю ініціативу надихнув мій власний досвід пошуку подібних матеріалів, яких в інформаційному просторі виявилось недостатньо. У процесі журналістської діяльності – під час написання матеріалів, підготовки до інтерв'ю чи висвітлення подій – у мене часто виникали правові питання, такі як: «Як юридично коректно оформити свій матеріал?» або «Як дотриматися всіх журналістських стандартів, етики та норм?». Враховуючи цю потребу, я створила три друковані публікації, які поєднують юридичну інформативність із темою журналістики в Україні.

У процесі роботи я визначила для себе конкретні **завдання**:

1. Детально дослідити питання журналістських розслідувань, реальний досвід викриття корупційних схем в Україні журналістами та правову значущість таких матеріалів.

2. Дослідити право людини на приватність у контексті ЗМІ: чи має журналіст право публікувати імена, прізвища та посади без згоди особи, чи потрібен дозвіл на використання фотографій із соціальних мереж, а також як дотримати право на приватність під час оприлюднення журналістського розслідування, що стосується конкретної особи.
3. Дослідити питання свободи слова в Україні в умовах воєнного стану: визначити, які зміни відбулися, які нові правила та закони набули чинності, а також з'ясувати думки колег-журналістів щодо цих змін.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом мого дослідження є правові норми, що регулюють журналістську діяльність, а також вплив журналістики на правову систему та суспільство загалом. Предмет дослідження охоплює конкретні юридичні аспекти роботи журналістів, зокрема: роль і правову значущість журналістики у викритті корупційних схем, право на приватність, юридичні межі та етичні стандарти в журналістиці, а також питання свободи слова та цензури в умовах воєнного стану.

Методи дослідження. Під час створення медіапроєкту я застосовувала різні методи та інструменти для досягнення поставленої мети. Спершу провела контент-аналіз подібних медіапродуктів та оцінила актуальність цієї проблематики в Україні. У своїй роботі я досліджувала й аналізувала юридичні документи, що стосуються теми, зокрема Закон України «Про інформацію», Етичний кодекс журналіста та наказ Міністерства оборони «Про правовий режим воєнного стану». Крім того, використовувала метод кейс-стаді, аналізуючи конкретні випадки для кожної статті, реальні ситуації та експертні думки.

Структура роботи. Бакалаврська робота містить анотацію, вступ, три основні розділи, висновки, рецензії від наукового керівника та практикуючого журналіста-експерта, а також додаток, що представляє основну творчу частину—серію аналітичних статей з юриспруденції.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИЧНИЙ ФУНДАМЕНТ: СТРУКТУРА ТА ЗНАЧЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ СТАТТІ

Сучасна журналістика нерозривно пов'язана з інтерпретацією подій, коментуванням суспільних явищ, аналізом фактів та розкриттям їхньої суті. Аналітичні матеріали у друкованих виданнях, на радіо, телебаченні та в інтернеті допомагають аудиторії орієнтуватися в потоці інформації, усвідомлювати її суспільну значущість і формувати громадську думку.

Якісні аналітичні публікації відображають рівень професіоналізму журналіста завдяки глибині аналізу. Саме аналітичне мислення допомагає аудиторії—читачам, слухачам і глядачам—краще розуміти події на глобальному, національному чи локальному рівні. Журналістська аналітика вимагає значно більшої компетентності, ніж проста подача новин, оскільки передбачає вміння глибоко занурюватися в тему, критично мислити, прогнозувати наслідки та спростовувати помилкові твердження. Ці навички формуються з досвідом у процесі практичної роботи.

Аналітична журналістика потребує вищого рівня майстерності, ніж звичайна передача новин. Журналіст має володіти глибоким розумінням теми, критичним мисленням, здатністю прогнозувати розвиток подій та спростовувати хибні уявлення. Ці навички напрацьовуються з досвідом.

Журналістський аналіз неможливий без доказів та аргументації. У новинних матеріалах факти зазвичай говорять самі за себе, тоді як в аналітичних публікаціях кожне твердження, сформульоване на основі аналізу, має бути підкріплене переконливими аргументами. Автор повинен зацікавити читача, викликати емоційний відгук, залучити його до роздумів і зробити своїм однодумцем. Якщо цього не досягнуто, то його ідеї та наміри залишаються нереалізованими.

У статті переважно аналізується та узагальнюється значний обсяг фактичного матеріалу, що допомагає розкрити конкретну тему. Однак її

«сила» визначається не кількістю чи емоційністю слів, а логічним розвитком думки та чіткою аргументацією на основі фактів.

Стаття будується навколо конкретної проблеми, яка визначає її зміст і структуру. Розвиток думки відбувається логічно, аргументовано, послідовно та аналітично.

Матеріали цього жанру часто вирізняються науковим підходом до важливих питань. Аналізуючи їх, журналіст подібно до науковця використовує загальні методи дослідження, такі як аналіз і синтез фактів та подій у широкому просторовому й часовому контексті, щоб виявити причини явищ, простежити тенденції та оцінити їхні наслідки.

Стосовно теоретичних основ написання аналітичних статей можна виокремити такі ключові аспекти:

1. Визначення мети та завдань статті

Аналітична стаття повинна мати чітко сформульовану мету, наприклад, дослідження конкретної правової проблеми, аналіз законодавства, судової практики або порівняльне правознавство.

Основні завдання можуть включати:

- Опис і аналіз чинного законодавства.
- Дослідження судової практики.
- Порівняльний аналіз із правовими системами інших країн.
- Формулювання висновків і рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання.

2. Аналіз нормативної бази

Аналіз законодавства є ключовим етапом будь-якого правового дослідження. Він охоплює:

- Дослідження основних законів та підзаконних актів.
- Оцінку змін і доповнень до законодавства.
- Виявлення колізій і прогалин у правовому регулюванні.

3. Судова практика

Судові рішення мають значний вплив на правовий аналіз. Важливо:

- Досліджувати рішення національних судів, зокрема Верховного Суду.
- Аналізувати практику Європейського суду з прав людини, якщо вона стосується національної юрисдикції.
- Враховувати прецедентне право в країнах із прецедентною системою права.

4. Порівняльний аналіз

Порівняльний аналіз допомагає виявити ефективні правові рішення в інших юрисдикціях. Варто:

- Досліджувати правове регулювання аналогічних відносин в інших країнах.
- Аналізувати міжнародні стандарти та рекомендації.
- Звертати увагу на правові традиції та культурні особливості.

5. Методологія дослідження

Вибір дослідницьких методів визначається темою та завданнями статті.

Основні з них охоплюють:

- Догматичний метод (аналіз нормативних актів).
- Порівняльний метод (зіставлення різних правових систем).
- Історичний метод (дослідження еволюції правових норм).
- Соціологічний метод (вивчення впливу права на суспільні відносини).

6. Структура статті

Стандартна структура аналітичної статті складається з таких частин:

- **Вступ** – формулювання проблеми, обґрунтування актуальності теми, визначення мети та завдань дослідження.
- **Основна частина** – логічно структуровані розділи, що містять аналіз законодавства, судової практики та порівняльний аналіз.
- **Висновки** – підсумки проведеного дослідження та рекомендації.

7. Наукова етика

Дотримання наукової етики є необхідною умовою. Воно передбачає:

- Коректне посилання на джерела.
- Уникнення плагіату.
- Об'єктивність і неупередженість у формулюванні висновків.

8. Оцінка результатів

Оцінка ефективності правового регулювання та пропозиції щодо його вдосконалення є важливою частиною аналітичної статті. Це може включати:

- Аналіз впливу законодавства на суспільні відносини.
- Пропозиції щодо змін у правовому регулюванні.
- Висновки щодо перспектив подальших досліджень.

Застосування цих теоретичних засад дозволяє створювати ґрунтовні та науково обґрунтовані аналітичні статті з юриспруденції, що можуть бути корисними для наукової спільноти, практикуючих юристів та законодавців.

Виходячи з цього можемо зробити висновок, що журналістський аналіз не може існувати без доказів та фактів, чіткої аргументації. Якщо в будь-якому іншому жанрі достатньо подати лише інформацію чи описати подію/явище/новину, то в аналітичному жанрі потрібно підкріплювати будь-яку тезу аргументами та посиланнями на першоджерела.

РОЗДІЛ II.

СПЕЦИФІКАЦІЯ ПРОДУКТУ

2.1. Аналіз творчого проєкту

Аналітична журналістика завжди була одним із найважливіших і водночас найскладніших жанрів ЗМІ. Вона відіграє ключову роль у суспільстві, допомагаючи розібратися в складних юридичних та соціальних питаннях, оцінювати різні погляди та слугувати надійним орієнтиром у світі інформації, адже ґрунтується на фактах. Темі моїх статей є актуальними та важливими для українців сьогодні. Кожна з них відображає реалії сучасності, зосереджуючись на таких питаннях, як свобода слова, робота журналістів у період воєнного стану та боротьба з корупцією.

В українському медіапросторі існує багато аналітичних статей, проте я вважаю свої матеріали конкурентоспроможними та значущими. Вони залишаються актуальними для широкої аудиторії, зокрема для суспільства, політиків, журналістів і юристів. У кожній статті дотримані основні принципи етичного кодексу журналіста, забезпечено баланс думок, наведено підтверджені факти з посиланнями на офіційні джерела, а також використано цитати й соціологічні дослідження.

Мій інформаційний продукт має безумовні переваги, такі як:

Актуальність тематики: Обрані теми є актуальними та важливими для українського суспільства, що підтверджується значною кількістю публікацій на ці питання в провідних українських медіа.

Я дослідила кількість статей, присвячених темі «корупційні схеми», опублікованих у період з березня по квітень 2024 року.

Радіо Свобода – 23 статті;

Укрінформ – 23 статті;

ТСН – 50 статей;

Zaxid.net – 82 статті;

Суспільне – 40 статей.

В українському інформаційному просторі наразі опубліковано понад 15 статей, присвячених темі «Журналістика та приватність».

Про актуальність теми «Цензура в умовах війни» свідчить проведення соціологічне опитування серед журналістів Фондом “Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва” у період з 18-го до 27 січня 2023 року. Також варто зауважити, що лише detector media опублікував 8 матеріалів за час повномасштабного вторгнення на тему цензурування медіа в Україні.

Глибокий аналіз: кожна зі статей містить цитування експертів щодо даної теми, аналіз проблеми яка піднімається, а також конкретні приклади, що дає повноту усвідомлення та спонукає до висновків.

Так у статті №1 «Роль та юридична сила журналістики в розслідуванні корупційних схем», я наводжу приклад корупційної справи про закупівлю продуктів Міністерством оборони по завищених цінах. Описавши всю проблематику, я надала власний аналіз з професійної точки зору, свої обґрунтування я підкреслила фактами – розслідування мало успіх та довело винуватість причетних осіб. Фрагмент тексту мого аналізу:

«Цей матеріал – приклад правильно поданого журналістського розслідування, яке в кінцевому результаті отримало успіх в розкритті корупційної схеми. Базуючись на фактах, документах та порівняльному аналізу, автор зміг зробити свою статтю не просто професійною, резонансною та суспільно важливою, але й доказовою та необхідною у подальшому розслідуванні.»

У статті №2 «Журналістика та право на приватність: юридичні рамки та етичні норми», я проаналізувала 2 порушення етичних норм у журналістиці, посилаючись на висновки комісії з журналістської етики. Я даю чітке тлумачення, цитування експертів комісії, а також власний аналіз. Фрагмент тексту:

«Допис про військовослужбовців, які нібито відмовились виконувати наказ командира, щодо передислокації. Порушення права на приватність

проявляється у зазначенні прізвищ військовослужбовців та відсутністю посилання на судові рішення. Відповідно перевірити чи справді було вчинене правопорушення цими людьми неможливо, але їхні прізвища вже відомі, а це становить загрозу як для їх безпеки, так і для особистого авторитету осіб.»

Фрагмент тексту 2

«У матеріалі були використані особисті фото та відео гостей вечірки без їх попередньої згоди. Окрім того, що КЖЕ винесло попередження журналісту про порушення журналістських стандартів, цікавим був той факт, що телеграм-канал по факту не є офіційно зареєстрованим ЗМІ. Тому логічно постає питання: чи доречно взагалі застосовувати закони журналістики до цього допису, адже він не є публікацією у ЗМІ.»

У статті № 3 «Цензура в умовах війни: що відбувається зі свободою слова в Україні сьогодні?», були використані результати соціологічного опитування, проведеного серед українських журналістів 6 квітня під час форуму “Свобода вираження поглядів в Україні у часи війни”. Фрагмент тексту:

«...За його результатами виділили найпоширеніші порушення свободи слова, з якими особисто стикнулися респонденти під час повномасштабного вторгнення Росії:

- відмова посадових осіб у наданні журналістам або громадськості суспільно важливої інформації — 51%;
- цензурування готових матеріалів або заборона оприлюднення — 22%;
- відмова в акредитації — 17%;
- замовлення свідомо неправдивої інформації з метою звести наклеп або дискредитувати певну особу — 11%;
- закриття ЗМІ — 9%;
- переслідування журналістів — 8%;
- заборона виходу ЗМІ — 7%;

- відкриття кримінальних проваджень внаслідок журналістської діяльності — 3%.»

Експертність

У кожній статті я доповнювала власний текст цитатами та коментарями експертів із різних сфер, що стосуються відповідної теми.

Так у статті №1 було використано цитування Олексія Шалайського, головного редактора видання «Наші гроші», який входить до складу групи журналістів у США, які займаються вивченням боротьби з корупцією.

У статті №2 я двічі посилаюся на рекомендації комісії з журналістської етики, яка є прямим тлумачем етичного кодексу журналіста.

У статті №3 була додана цитата Поліни Бондаренко, політичної аналітикині Фонду “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва.

1. Можливості комерційної реалізації:

Я вважаю, що мій проект має потенціал для комерційної реалізації та може бути опублікованим в ЗМІ, а саме: друковані видання (газети, журнали на юридичну чи журналістську тематику), інтернет-медіа.

Також він може бути корисним для юридичних компаній та неурядових організацій, які спеціалізуються в таких справах, як боротьба з корупцією, свобода слова, захист прав людини (наприклад, для особистого сайту\блогу) Статті можуть використовуватися як навчальні матеріали у вищих навчальних закладах, які спеціалізуються на журналістиці та праві.

2.2. Структура інформаційного продукту

Обсяг статей стандартний для журналістського тексту. Статті мають чітку структуру, цікаві заголовки та логічний виклад, що дозволяє легко

орієнтуватися в матеріалі. У статтях відсутні конкретні рубрики (в класичному їх розуміння), проте є тематичні підзаголовки, які відмежовують підтеми та дають зрозуміти про що йдеться далі. Вони виділені в тексті (червоним кольором), містять відповідні коментарі, аналіз законодавства та приклади з практики, що підвищує інформативність і корисність матеріалу. У статтях є посилання на використані джерела, документи та імена людей, яких було процитовано.

Структура статей

1. Вступ

Статі починаються із загального введення в тему, пояснення актуальності питання. Зазвичай вступ не несе інформативно важливого характеру, а більше «прогріває» читача до того, про що буде йтися далі. Наприклад у статті про право на приватність я ставлю декілька риторичних питань, які спрямовані підігріти інтерес аудиторії на актуальні для неї питання.

2. Основна частина

- **Опис проблеми:** Наприклад, у статті про корупцію наводиться загальний огляд ситуації з корупцією в Україні, опис ролі журналістів у розслідуванні корупційних схем.
- **Конкретні приклади:** Реальні кейси та приклади з детальними описами подій, як-от розслідування про закупівлі Міністерства оборони.
- **Цитати та інтерв'ю:** Включення коментарів експертів та учасників подій, що додають авторитетності статті, є присутні у кожному матеріалі.

- Юридичні аспекти: Опис правових норм і положень, що стосуються даної теми, з посиланнями на конкретні закони як, наприклад у статті про цензуру.

3. Висновки

Я завершую кожну статтю підсумками та рекомендаціями, наприклад заохочення до розвитку незалежних медіа чи дотримання етичних норм у журналістиці.

4.Список використаних джерел

У статтях я використовувала матеріали інших ЗМІ (такі як коментарі експертів чи дані соціологічного дослідження), витяг із наказу Міністерства оборони та інформацію з наукових статей.

2.3. Жанрові особливості

Під час створення медіа проєкту я дотримувалась основного жанру, який співзвучний із завданням моєї кваліфікаційної дипломної роботи – аналітичного. До нього належать такі матеріали як рецензія, огляд, коментарі, кореспонденція, стаття, розслідування. Цей жанр впізнаваний великою кількістю фактів, експертних оцінок та завжди підкріплюється посиланнями з першоджерел, документами, цитатами. Робота такого жанру включає в себе постановку проблеми, її глибокий аналіз та пропонує шляхи вирішення. Вона спонукає читача до роздумів і стимулює критичне мислення. Аналітична стаття – це маленьке дослідження, головна особливість якого – існування на фактах та висновках.

З-поміж інших кольорів жанрової палітри я можу виділити художньо-публіцистичний жанр. Його елементи добре прослідковуються у вступах та

висновках і містять авторську думку щодо проблематики, яку розкриває стаття.

Цей баланс двох абсолютно різних жанрів – фактів та думок, робить текст особливо цікавим під час читання. Позиція автора в наш час не менш важлива за достовірність інформації в статті, адже автор – це душа та мозок публікації, обличчя української журналістики.

2.4. Візуальне наповнення роботи, особливості оформлення

Ілюстрації відіграють важливу роль у сприйнятті матеріалу читачами. Він полегшує читання тексту, розвантажує увагу і сприяє кращому засвоєнню інформації. Важливо, щоб текст супроводжувався тематичними візуальними матеріалами, щоб не втратити інтерес споживача і зробити його досвід споживання цього медійного контенту комфортним та зручним.

Ілюстративний матеріал відіграє важливу роль у медіа проєктах, оскільки він допомагає:

- Привернути увагу читача: візуальні елементи, такі як фото/відео/таблиці/діаграми/графічні малюнки привертають увагу та заохочують до перегляду
- Покращити розуміння матеріалу: ілюстрації можуть пояснювати складні теми, полегшуючи сприйняття інформації
- Здійснювати емоційний вплив: візуальний контент може викликати емоції, що підсилює вплив статті на аудиторію

Кожна зі статей містить тематичне фото, яке розміщується під основним заголовком та слугує для привернення уваги читача.

Не менш важливим елементом є головна (титульна) сторінка медіапродукту. Саме її першою побачить читач і зробить перший висновок – чи буде йому цікаво читати цей матеріал. Титульна сторінка – це обличчя проєкту, і не важливо скільки сторінок займає основний текст, на обкладинці

повинна бути чітко викладена стисла інформація про те, про що йдеться у статті.

Оформлення головної обкладинки друкованого видання включає наступні пункти:

Структура: Обкладинка мого проєкту складається із заголовку, короткого опису тем статей, головного фото, позначки авторства, присвяті.

Кольорова гама: Обкладинка виконана в сірих, білих, блакитних та жовтих тонах. Сірий колір символізує стабільність, розсудливість, серйозність. Білий (колір тексту) є контрастним і означає ясність, прозорість, простоту та довіру. Синій та жовтий асоціюються з приналежністю до країни (звідси зрозуміло, що йтиметься саме про українські закони).

Візуальна ієрархія: Заголовок прописаний найбільшим шрифтом, опис тем – середнім і найменш важливі елементи, авторство і присвята, найменшим шрифтом.

Фотографії та ілюстрації: В проєкті використано тематичне зображення, яке сигналізує читачеві, що тема статей – юриспруденція.

В проєкті також присутні візуальні елементи соціологічного дослідження. Це хороше рішення привернути увагу читача до статистичних даних і пояснити їх, адже не завжди вони бувають зрозумілими.

2.5. Ідея автора

Завдання мого творчого проєкту - це створення серії статей, які висвітлюють актуальні соціальні, культурні та економічні теми. Основна ідея цього медіа проєкту — це збільшення якісного медіа контенту в Україні, поповнення інформаційного поля новими, фактажними, суспільно-необхідними аналітичними матеріалами.

Основна мета проєкту — створити контент, який би поєднував глибокий аналіз та доступність подачі, що дозволить залучити до читання

як фахівців (юристів/журналістів), так і звичайних громадян. Кожна стаття будується на основі ретельного дослідження теми, коментарях експертів, статистичних даних чи юридичних документах.

Мій медіа проєкт має значний потенціал для розвитку та розширення. В майбутньому я планую створення мультимедійної версії статті, сайту-лендингу, де читачі зможуть не лише читати статті, але й брати участь в обговореннях, залишати коментарі та пропонувати власні теми для дослідження. Міркуючи над іншими перспективами застосування медійного проєкту, я гадаю, що він може бути представлений на різних медіа форматах, зокрема в друкованих виданнях (журналах та газетах), що спеціалізуються на аналітичних та суспільно-політичних темах. Матеріали можуть бути розміщені на популярних інтернет-ресурсах, таких як новинні портали та блоги. Практичне значення мого медіа проєкту полягає в його здатності підвищувати обізнаність громадськості щодо важливих суспільних питань. Статті сприяють формуванню критичного мислення у читачів, надаючи їм глибокий та об'єктивний аналіз подій та явищ, є поштовхом для розвитку якісної та аналітичної журналістики.

2.6. Опис аудиторії

Основу потенційної аудиторії складають мешканці України. Водночас, завдяки сучасним технологіям, статті можна перекласти іншими мовами та представити іноземній аудиторії.

За професійною спрямованістю більшість читачів – журналісти та юристи. Значну частку також становлять студенти юридичних і журналістських спеціальностей, які можуть шукати навчальні матеріали та аналітичні статті з відповідних тем.

Основна вікова категорія аудиторії – від 16 до 45 років, оскільки ця група є найбільш активною в інтернеті та соціальних мережах, де переважно

поширюється контент проєкту. Водночас, публікація статей у друкованих ЗМІ може залучити й старшу аудиторію, розширюючи охоплення читачів.

Цільова аудиторія проєкту – це здебільшого освічені люди, які стежать за суспільно значущими подіями, цікавляться політикою, економікою та культурою. Серед них можуть бути студенти, науковці, фахівці різних сфер, громадські діячі та інші активні учасники суспільного життя.

Перспективи розширення аудиторії

- Розміщення матеріалу на цифрових платформах, зокрема на новинних сайтах, у соціальних мережах, на форумах, а також створення окремого сайту-лендингу для публікацій. Запуск рекламних кампаній у соцмережах із прямими посиланнями на платформи, де опубліковано статті.
- Публікація матеріалів у друкованих медіа, таких як газети, журнали та тематичні збірники.
- Розширення тематичного спектру статей шляхом включення нових актуальних питань, зокрема екології, сучасних технологій, здоров'я та спорту. Це сприятиме залученню ширшої аудиторії та приверне увагу читачів, які цікавляться цими напрямками.

РОЗДІЛ 3

ТЕХНІЧНІ ТА ПРОГРАМНІ ЗАСОБИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВТІЛЕННЯ ПРОЄКТУ

Створення медіа-продукту — це складний і багатоступеневий процес, що потребує застосування різних технічних і програмних засобів. Кожен із них має свої специфічні особливості та переваги, які сприяють отриманню якісного кінцевого результату. Нижче представлено загальний огляд ключових технічних і програмних інструментів, необхідних для розробки та просування медіа-продукту.

Технічні засоби, які я використовувала у роботі

1. Ноутбук: Основний інструмент для написання, редагування та зберігання статей. Важливо, щоб пристрій був достатньо потужним для роботи з великими обсягами даних та спеціалізованими програмами.
2. Інтернет-з'єднання: Необхідне для дослідження, доступу до онлайн-баз даних, наукових статей, офіційних документів, а також для спілкування з експертами та колегами.
3. Принтер: Принтер використовується для друку готових матеріалів для редагування або перегляду.

Програмні засоби

1. Текстові редактори: Основні інструменти для написання та редагування статей.
 - Microsoft Word
 - Google Docs (для спільної роботи та доступу з будь-якого пристрою і зручної передачі файлу)
2. Програмне забезпечення для створення графіки та інфографіки:
 - Figma (для створення обкладинки проєкту)

3. Інструменти для перевірки унікальності тексту та коректури:

- Grammarly (для перевірки граматики та стилю)
- Turnitin або Copyscape (для перевірки на плагіат)

Таким чином, використання зазначених технічних та програмних засобів значно підвищує ефективність та якість підготовки аналітичних статей з юриспруденції. Вони забезпечують можливість здійснювати глибокий аналіз, організовувати та систематизувати дані, а також сприяють зручності командної роботи та публікації готових матеріалів.

ВИСНОВКИ

У процесі створення серії аналітичних статей з юриспруденції було проведено ґрунтовний аналіз особливостей їх підготовки та написання. В результаті я дійшла висновку, що успішна аналітична юридична стаття не лише висвітлює актуальні правові питання, а й сприяє формуванню правової культури та підвищенню рівня правосвідомості громадян.

У ході дослідження детально розглянуто теоретичні аспекти структури аналітичної статті, її змістового наповнення та методологічних підходів.

Встановлено, що глибокий правовий аналіз вимагає системного підходу, застосування наукових методів дослідження та критичного мислення.

Аналізуючи основні методи, які використовуються в юридичних аналітичних статтях, я дійшла висновку, що їх ефективне застосування дозволяє не лише розкривати суть правових проблем, а й пропонувати обґрунтовані шляхи їх вирішення.

Окрему увагу було приділено вивченню впливу аналітичних статей на читача, зокрема їх здатності захоплювати, викликати емоційний відгук і спонукати до осмислення проблеми. Чітка аргументація, вдале використання мови та емоційний вплив є ключовими факторами ефективної комунікації з аудиторією.

Таким чином, серія аналітичних статей з юриспруденції має значний потенціал для впливу на правову свідомість суспільства, сприяє вирішенню актуальних правових питань та розвитку правової науки. Ця робота може бути використана як інформаційний ресурс для ЗМІ або стати основою для блогу юридичної компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар Н. П. Сучасний простір медіа грамотності та перспективи його розвитку (інформаційно-методичні матеріали). Н. П. Бондар. Херсон: Видавництво Навчально-методичного центру освіти у Херсонській області, 2020. 204 с.
2. Варенко В.М. Інформаційна журналістика в Україні: необхідність впровадження, проблеми функціонування, перспективи розвитку. В.М.Варенко. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Історичні науки. 2003. № 1(2). С. 110-116.
3. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі: монографія. Київ: Ін-т журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2006. 238 с.
4. Гарачковська О.О.Жанри журналістики в системі друкованих ЗМІ: навч. посібник. Київ: Видавничо-поліграфічна база КНУ КіМ. 2019. 344 с.
5. Гарачковська, О. Жанрові особливості аналітичної журналістики у контексті становлення сучасного інформаційного простору. Український інформаційний простір, 2021. 2(8), 146–154.
6. Глушко О. Журналістське розслідування: історія, теорія, практика. К., 2008.
7. Гол Дж. Онлайнова журналістика Дж. Гол.; [пер. з англ. К. Булкіна]. Київ : К.І.С., 2020. 344 с.

8. Дмитровський З.Є. У ролі критика. Львів, 2010.
9. Журналіст і (не) безпека. Посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах. Інститут масової інформації, 2016.
10. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості. Львів, 2005.
11. Каверіна А. С. Ключові тенденції в українському медіапросторі. А.С. Каверіна. Молодий вчений : наук. ж-л. 2015. № 10 (25). С. 200–204.
12. Крейг Р. Інтернет-журналістика. Р. Крейг. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2019. 323 с.
13. Кривошея Г. П. Журналістика: поняття, терміни. Київ: КиМУ. 2004. 202с.
14. Кузнецова О.Д. Аналітичні жанри і методи преси: посібник. О.Д.Кузнецова. Львів: ПАІС, 2013. 195 с.
15. Кузнецова О.Д. Аналітичні методи в журналістиці. Львів, 2002.
16. Кузнецова Т.В. Аксіологічні моделі мас-медійної інформації. Монографія. Тетяна Василівна Кузнецова. Суми: Університетська книга, 2010. 303 с.
17. Культура цифрових медіа: навчальний посібник. О. І. Пушкар, Є. М. Грабовський. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 164 с.
18. Методичні рекомендації щодо написання аналітичної статті для конкурсу. URL: <https://freelancehunt.com/blog/mietodichni-riekomendatsiyi-shchodo-napisannia-analitichnoyi-statti-dlia-konkursu/>
19. Навроцька, Н. А. Аналітичні статті в газеті «День» = Analytical articles in the newspaper «Day» : дипломна робота

бакалавра / Н. А. Навроцька; наук. кер. О. А. Іванова; ОНУ ім. І. І. Мечникова, Ф-т журналістики, реклами та видавничої справи, Каф. журналістики. Одеса, 2016. 40 с.

20. Новітні медіа та комунікаційні технології : комплекс навчальних програм для спеціальностей «Журналістика», «Видавнича справа та редагування», «Реклама та зв'язки з громадськістю». за заг. ред. В. Е. Шевченко. Київ : Паливода А. В., 2018. 412 с.

21. Павлюк Л. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. Людмила Павлюк. Л.: ПАІС, 2007. 165 с

22. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця: практ. посіб. Київ: Наша культура. 2010. 560 с.

23. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи: практичний посібник. Дніпро: ЛПРА, 2016.

24. Федорчук А. Особливості створення інформаційних ресурсів на основі традиційних та електронних ЗМІ. А. Федорчук. Бібліотечний вісник. 2009. № 4. С. 21-25

25. Хоменюк О.С та ін. Журналістське розслідування. Мелітополь, 2008.

Додаток А

Титульна сторінка

Автор Тетяна Кульпа

Серія аналітичних статей з юриспруденції

Корупційні схеми
Право на приватність
Свобода слова в Україні

Роль та юридична сила журналістики в розслідуванні корупційних схем

(Джерело фото - <https://ms.detector.media/trendi/post/32853/2023-09-03-yak-u-borotbi-z-korupsiieyu-vladi-ta-zhurnalistam-ne-poboroty-odne-odnogo/>)

Проблема корупції в Україні не нова. Здавалось би, після розкриття сотень гучних махінацій та схем, корупціонерів мало стати менше, як і заголовків у ЗМІ про це. Проте, ця тема продовжує фігурувати на просторах видань як і раніше, а після 2022 року стала однією з найпопулярніших.

четвертою гілкою влади, вони підтримують формування громадської свідомості та активізують зацікавленість правоохоронних органів до таких справ, цим самим створюючи тиск на владу, щоб вона діяла в інтересах суспільства.

Наскільки юридично підкованими є матеріали журналістів про корупційні справи та чи можуть вони дійсно слугувати доказами в суді?

Журналіст Олексій Шалайський (член групи журналістів у США, що займаються вивченням боротьби з корупцією) в інтерв'ю «Голосу Америки» зазначив:

«Випадки, коли журналістські розслідування припиняють злочинні схеми можна розділити на дві категорії. Перша – в результаті запитів до правоохоронних органів, які готують юристи на основі журналістських розслідувань. Друга – коли підіймається інформаційна хвиля, яку влада не може ігнорувати, і сама припиняє оборудку».

Практика залучення журналістів до судових розслідувань давно популярна закордоном, проте в Україні її почали активно застосовувати після набуття незалежності. Важливо зазначити, що між звичайним журналістським текстом та матеріалом для доказу у розслідуванні є велика різниця. Адже не кожен

текст, який підписаний «журналістське розслідування», можна вважати достовірним, фактажним та незалежним.

Відповідь буде стверджувальна: журналістський матеріал може мати юридичну силу. За умови, якщо він містить факти та підтвердження, а саме: документи, відео/фото матеріали, інтерв'ю зі свідками чи коментарі осіб, причетних до події. Суд може викликати журналіста як свідка, відповідно до ст. 65 КПК України. Це матиме юридичну силу, якщо журналіст був безпосередньо свідком вчинення кримінального порушення чи виявив місце злочину під час роботи, або ж добув важливі доказові елементи від очевидців події, наприклад під час інтерв'ю.

Чи мають такі розслідування реальний успіх?

У 2023 році українське інтернет-видання «Дзеркало тижня» опублікувало матеріал *«Тилові пацюки Міноборони під час війни «пиляють» на харчах для ЗСУ більше, ніж за мирного життя»*, автором якого є журналіст Юрій Ніколов, Журналісту вдалося добитися розголосу справи про завищені ціни на закупівлю продуктів для ЗСУ. **Фрагмент тексту:**

«Ціни на найбільш ходові харчі виявилися завищеними в 2–3 рази!

Отже, Міноборони законтрактувало яйця по 17 грн за штуку, тоді як роздрібна ціна в магазині Києва зараз близько 7 грн за штуку. Картоплю замовили по 22 грн за кілограм, при цьому роздрібна ціна в магазині становить 8–9 грн. Куряче стегно замовили по 120 грн за кілограм, а в магазині — 80 грн».

У матеріалі журналіст посилався на угоду Міністерства оборони про послуги організації харчування у 2023 році військових частин. Були прикріплені відповідні документи та проведено порівняння закупівельних цін МО з цінами у звичайних продуктових магазинах, де вартість за ту ж саму позицію товару була значно менша. Були також приведені докази про правопорушення з боку фірми, яка надавала послуги дистриб'ютора, не маючи відповідних ліцензій.

Посилання на матеріал: <https://zn.ua/ukr/economic-security/tilovi-patsjuki-minoboroni-pid-chas-vijni-piljajut-na-kharchakh-dlja-zsu-bilshe-nizh-za-mirnoho-zhittja.html>

Розслідування набрало тоді чималих обертів та сколихнуло громадськість. За справу взялося НАБУ та ДБР, було затримано причетних осіб і як результат – міністра Олексія Резнікова відправили у відставку, а двоє його заступників наразі перебувають у СІЗО.

За успішне викриття корупційної схеми журналіст Юрій Ніколов отримав грошову нагороду від шведського фонду Svenska Dagbladet. Близько 10 тисяч євро, які він отримав, були передані на закупівлю дронів для ЗСУ.

Цей матеріал – приклад правильно поданого журналістського розслідування, яке в кінцевому результаті отримало успіх в розкритті корупційної схеми. Базуючись на фактах, документах та порівняльному аналізу, автор зміг зробити свою статтю не просто професійною, резонансною та суспільно важливою, але й доказовою та необхідною у подальшому розслідуванні.

Однією з найпотужніших рушійних сил у розслідуваннях корупційних схем в Україні є команда журналістів [Bihus.info](https://bihus.info). Проєкт був заснований у 2013 році, на чолі із журналістом Денисом Бігусом.

За час їхньої роботи було успішно розкрито сотні корупційних справ.

У січні 2024 року з виданням розгорнувся чималий скандал, після того як до мережі злили відео, на якому працівники команди розслідувачів Bihus.Info нібито [вживали наркотики](#). Керівник проєкту пообіцяв великі кадрові зміни, а також поскаржився на прослуховування журналістів та стеження за ними, що незаконним.

«Денис Бігус пообіцяв, що всі їхні працівники здадуть тести на вживання наркотиків. Він також заявив, що за його командою стежив Департамент захисту національної державності Служби безпеки України.» - ТСН

Чи можна це вважати перешкоджанням діяльності журналістів та їх переслідуванням? – Я вважаю таке формулювання цілком доречним. Законодавча і судова система часто не здатна забезпечити належний захист журналістів. Корупціонери можуть використовувати свої зв'язки та ресурси для уникнення відповідальності, а іноді й для активного переслідування тих, хто розкриває їхні злочини. Справа Bihus.info на даний момент розслідується, за неї взяли СБУ та нацполіція. Проте, саме видання вже посприяло пошуку осіб, причетних до цього.

«5 лютого команда Bihus.Info опублікувала розслідування, в якому ідентифікувала виконавців операції зі встановлення прихованих камер у готельні номери, де редакція перебувала 27 грудня 2023 року. Зробити це вдалося завдяки відео з камер безпеки відпочинкового комплексу.» - Bihus.info

У підсумку важливо зазначити, що роль журналістики у розкритті корупційних схем неоціненна і чимало справ були успішно закриті завдяки таким матеріалам. Важливо заохочувати журналістські розслідування та винагороджувати їх відповідно. Розвивати незалежні, достовірні та професійні медіа в Україні.

Використані джерела:

1. <https://www.radiosvoboda.org/a/25072788.html>
2. <https://zn.ua/ukr/economic-security/tilovi-patsjuki-minoboroni-pid-chas-vijni-piljajut-na-kharchakh-dlja-zsu-bilshe-nizh-za-mirnoho-zhittja.html>
3. <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/prodavali-minoboroni-jajtsja-po-17-hrn-dbr-zatrimalo-pidprijetstv.html>
4. <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/jajtsja-po-17-hriven-dlja-zsu-avtor-rozsliduvannja-znua-otrimav-premiju-za-jaku-pridbali-droni-dlja-bakhmuta.html>
5. Даніель Анна Володимирівна «ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ДОКАЗУВАННІ». НАУКОВИЙ ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, № 1 (98), 2016.

Журналістика та право на приватність: юридичні рамки та етичні норми

(Джерело фото <https://detector.media/community/article/131461/2017-11-01-u-zhovtni-imi-zafiksuvav-25-vypadkiv-porushen-prav-zhurnalistiv/>)

Будучи мостом між суспільством та подіями, які у ньому відбуваються, журналісти повинні керуватися не лише бажанням писати правду, але й морально-етичними нормами. Та не завжди теорія збігається з практикою, а в судовій практиці лежить чимало справ на тему порушення приватності у ЗМІ. Де знайти цей баланс між правом на інформацію та правом на приватне життя? Чи вважається використання фото із соціальних мереж без дозволу – порушенням етики? Та як правильно висвітлювати матеріали журналістських розслідувань, без згоди фігурантів справ?

Згідно Ст. 32 Конституції України, ніхто не може втручатися в особисте життя та простір людини без її згоди, окрім випадків, передбачених Конституцією України. Це право підкріплюється і Міжнародною Конвенцією з прав людини, яка ратифікована Україною.

Це стосується також збору та висвітлення інформації без згоди людини, а саме публікація фото, звуко- та відео- фіксація, оприлюднення приватних діалогів, листувань тощо. Людина має право зберігати за собою приватність, коли надає коментарі, а саме вимагати не зазначати її імені та прізвища, заблюрити лице чи змінити голос, якщо даний коментар може становити небезпеку для її життя і здоров'я.

Журналіст повинен точно дотримуватися правил про приватність і не вдаватися до хитрощів заради охоплень, адже це як репутація ЗМІ, так і гідність та безпека людини.

Право на приватність та війна: які закони діють у воєнний час?

В умовах збройного конфлікту, тема дотримання норм приватності поставила нові питання та виклики перед українськими журналістами. Адже їм

доводилося висвітлювати історії очевидців (у тому числі і з окупованих територій), військові злочини, серії інтерв'ю з полоненими-окупантами, коментарі осіб, для яких це могло становити потенційну небезпеку тощо.

Так, весною 2022 року Суспільне відмовилося допускати до ефіру «Єдині новини» представника «Азова» з Маріуполя. Редактори попросили надати імена та посади тих, хто хоче дати коментар задля збереження повноти та достовірності інформації. Оскільки з метою дотримання безпеки це було неможливо, журналісти відмовилися брати коментар у прямому ефірі.

«Оскільки у нас йде повномасштабна війна, а це загальнонаціональний марафон, прямий ефір, важливість верифікації підвищується. Нам даних про цих людей не надали, тому ми запропонували, щоби вони записали відео, і ми вже вирішували, чи давати його в ефір. Варто зауважити, що тиждень до цього виникла подібна ситуація. Нам записали відео, скинули фото і дані цих військових. Ми подзвонили прессекретарю бригади, інформація підтвердилася, люди дійсно були з “Азова”. І ми дали це відео в ефір», – пояснили в керівництві компанії.

Журналісти - не судді, статті – не постанови

Так до Комісії з журналістської етики надійшла скарга від Бенке Віктора Вікторовича на матеріал Інтернет-видання «368.media»

(Посилання на матеріал: <https://368.media/2022/09/15/v-zakarpatskij-oblasti-vidskovosluzhbovtsi-vidmovilis-stati-na-zahist-derzhavi/>)

Допис про військовослужбовців, які нібито відмовились виконувати наказ командира, щодо передислокації. Порухення права на приватність проявляється у зазначенні прізвищ військовослужбовців та відсутністю посилання на судові рішення. Відповідно перевірити чи справді було вчинене правопорушення цими людьми неможливо, але їхні прізвища вже відомі, а це становить загрозу як для їх безпеки, так і для особистого авторитету осіб.

Комісія з журналістської етики дала наступне роз'яснення у цій справі:

«У контексті судової або розслідувальної журналістики це означає, що журналісти мають бути особливо обережними стосовно згадування персональних даних засуджених та публікувати їх винятково у тому разі, якщо публічний інтерес в їх публікації є переважającym. Крім того, матеріали, в яких описуються судові засідання та судові рішення, мають містити посилання на таке судові рішення з Єдиного державного реєстру судових рішень або ж іншим чином посилатися на них. Розміщення таких посилань або ж копій самих рішень є необхідним для того, аби читачі мали змогу ознайомитися з достовірністю викладеного матеріалу – вимога до журналістських матеріалів, що випливає з положень пункту 6 Кодексу. При цьому, важливо пам'ятати, що при публікації копій рішень теж слід

обережно ставитися до публікації персональних даних засуджених: недаремно в публічному реєстрі ці дані анонімізовані.»

Постає логічне питання: а як діяти журналісту, який проводить журналістське розслідування, де фігурують імена публічних осіб? Чи має право ЗМІ на оприлюднення особистих даних, прізвищ, посад, якщо матеріал є суспільно вагомим? Справді, в окремих випадках право на приватність може обмежуватися, якщо інформація є суспільно важливою та висвітлена з метою запобігання діяльності, яка суперечить інтересам держави.

Стаття 11 Загальної декларації прав людини каже, що поки винуватість людини не довели в судовому порядку, вона вважається невинуватою. А, отже, публікувати матеріал із журналістським розслідуванням до винесення вироку суду в повному обсязі не варто. Інша справа – публікація інформаційної передумови для привернення уваги правоохоронних органів та суспільства. Тут важливо дати акцент саме на події та наслідках, а не на конкретних прізвищах.

Єгор Желтухін, екс-редактор «Юридичної Газети», у коментарі для Юридичної газети:

«Коли питання в балансі між потребою суспільства в отриманні інформації і тим, щоб суд здійснював правосуддя, треба надати перевагу суду. Тому що будь-яка сторона судового процесу більше зацікавлена в тому, щоб отримати законне і справедливе рішення, ніж новину у ЗМІ.

Журналісти, висвітлюючи кримінальні процеси, мають пам'ятати про презумпцію невинуватості, не оцінювати й не коментувати рішення, поки, як мінімум, не ознайомляться з його мотивувальною частиною. Колегам варто розуміти, що не вся інформація має бути оприлюднена, тому що існує таємниця слідства, яку треба поважати, попри прагнення зробити сенсацію. Не має бути однобокого висвітлення матеріалу - треба розуміти, що як обвинувачений, так і потерпілий, мають право на конфіденційність та враховувати мотиви суду. Зі свого боку суди повинні активно відповідати на запити журналістів та співпрацювати з ними».

Журналісту слід бути максимально точним та впевненим у висвітленні такого матеріалу, а також пам'ятати про презумпцію невинності. Неправильне і спотворене подання фактів псує не тільки репутацію людини, про яку було написана, але і довіру до журналіста та ЗМІ. Нерідко тягне за собою довгі судові процеси та матеріальні збитки.

Фото в соцмережах – це публічна інформація?

Ще одне спірне питання, яке має за собою різні погляди – це висвітлення фотографій у ЗМІ, взятих зі сторінок соціальних мереж. Здавалось би, що фото і так вже існує в публічному просторі, а отже не ж чимось конфіденційним, недоступним, таким що потребує додаткового узгодження. Та що каже про це закон України?

Закон про захист персональних даних: В Україні існує законодавство, яке регулює збір, зберігання, використання та захист персональних даних громадян. Використання фотографій осіб, які можуть бути вважати персональними даними, може бути обмеженим без їхньої згоди.

Отже, дозвіл особи таки треба. Вважаючи, що особиста сторінка будь-якого користувача – це є частина його особистого життя, використання фото без його дозволу може бути порушенням права на приватність.

До Комісії з журналістської етики 6 січня 2024 року надійшла скарга на допис у Telegram-каналі «Віталій Глагола Official» за авторством журналіста Віталія Глаголи «**Оголена новорічна вечірка на Закарпатті**» (*Посилання на матеріал: <https://t.me/VGlagola/10791>*).

У матеріалі були використані особисті фото та відео гостей вечірки без їх попередньої згоди. Окрім того, що КЖЕ винесло попередження журналісту про порушення журналістських стандартів, цікавим був той факт, що телеграм-канал по факту не є офіційно зареєстрованим ЗМІ. Тому логічно постає питання: чи доречно взагалі застосовувати закони журналістики до цього допису, адже він не є публікацією у ЗМІ.

Комісія з журналістської етики дає пояснення:

«У випадку, що розглядається в рамках цієї справи, Комісія розглядає Віталія Глаголу як журналіста попри його паралельну зайнятість як депутата Ужгородської міської ради. Про це свідчить низка факторів: у описі каналу Віталій Глагола титує себе як журналіст, просить ставити посилання на його канал як своєрідний елемент захисту авторського права, а також заохочує споживачів надсилати йому новини. Його Telegram-канал не є закритим, а отже інформація з нього може поширюватися публічно та на необмежену аудиторію. Саме тому Комісія вважає, що норми Кодексу мають застосовуватися до діяльності Віталія Глаголи в рамках наповнення його Telegram-каналу.»

Краще витратити додатковий час на упевненість, що журналістський матеріал відповідає нормам та закону, ніж потім вирулювати наслідки від порушень цих

норм. Збереження балансу між правом на інформацію та правом на приватне життя є важливим завданням для забезпечення етичної та відповідальної журналістики.

Список використаних джерел:

1. <https://nsju.org/novini/etychnyj-kodeks-ukrayinskogo-zhurnalista-potrebuye-osuchasnennya-uchasnyky-obgovorennya-u-lvivskomu-czzhs/>
2. <https://cje.org.ua/ethics-codex/>
3. <https://detector.media/blogs/article/198957/2022-05-05-ne-varto-spysuvaty-na-viynu-porushennya-norm-zhurnalistskoi-etyky/>
4. <https://cje.org.ua/complaints/shchodo-dopysu-zhurnalista-vitaliia-hlaholy-pro-novorichnu-vechirku-na-zakarpatti/>
5. <https://cje.org.ua/complaints/shchodo-materialiv-internet-vydannia-368-media-pro-vyroky-shchodo-viyskovosluzhbovtsiv/>
6. <https://yur-gazeta.com/golovna/zhurnalistski-rozsliduvannya-ta-obmezheniya-dlya-zmi-u-visvitlenni-kriminalnih-procesiv.html>

Цензура в умовах війни: що відбувається зі свободою слова в Україні сьогодні?

(Джерело фото <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3500206-zurnalistske-slovo-mogutna-zbroia.html>)

Війна поставила перед журналістами багато питань, відповідь на які не завжди збігалися з реаліями. Інформаційна війна, небезпечні умови роботи та навіть переслідування – це те з чим стикаються наші медійники щодня. Висвітлення подій в умовах збройного конфлікту стало важчим, адже від цього залежала обізнаність людей, а це їхня безпека.

Під час російсько-української війни вітчизняна журналістика зазнає чи не найбільших обмежень за всю історію незалежності. Це зумовлено в першу чергу безпекою та потребою вести інформаційну боротьбу. Будь-який інфо привід в українському ЗМІ – ласий шматок для створення майбутньої пропаганди в рф. Як українським журналістам витримати інформаційну, психологічну та фізичну небезпеку розглянемо у цій статті.

Цензура в умовах війни: Між правдою та безпекою

Від початку повномасштабного вторгнення в Україні діє обмеження на висвітлення певної інформації у на ЗМІ. Це означає, що будь-який матеріал, який подає журналіст в інформаційний простір фільтрується та контролюється збоку влади.

Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України “ Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму

воєнного стану” №73 від 03.03.2022 (Додаток 2) тимчасово обмежив роботу ЗМІ, з метою збереження безпеки України.

У наказі ЗСУ йдеться про наступні обмеження:

1. Найменування військових частин (підрозділів) та інших військових об’єктів в районах виконання бойових (спеціальних) завдань, географічні координати місць їх розташування.
2. Чисельність особового складу військових частин (підрозділів).
3. Кількість озброєння та бойової техніки, матеріально-технічних засобів, їх стан та місця зберігання.
4. Описи, зображення та умовні позначки, які ідентифікують або можуть ідентифікувати об’єкти.
5. Інформація щодо операцій (бойових дій), які проводяться або плануються.
6. Інформація щодо системи охорони та оборони військових об’єктів та засобів захисту особового складу, озброєння та військової техніки, які використовуються (крім тих, які видимі або очевидно виражені).
7. Порядок залучення сил та засобів до виконання бойових (спеціальних) завдань.
8. Інформація про збір розвідувальних даних (способи, методи, сили та засоби, що залучаються).
9. Інформація про переміщення та розгортання своїх військ (найменування, кількість, місця, райони, маршрути руху).
10. Інформація про військові частини (підрозділи), форми, методи, тактику їх дій та способи застосування за призначенням.
11. Інформація про проведення унікальних операцій із зазначенням прийомів та способів, що використовувались.
12. Інформація про ефективність сил і засобів радіо-електронної боротьби противника.
13. Інформація про відкладені або скасовані операції.
14. Інформація про зниклий або збитий літак, літальний апарат, зникле судно та пошуково-рятувальні операції, які плануються або проводяться.
15. Інформація про планування та проведення заходів забезпечення безпеки застосування військ (дезінформація, імітація, демонстративні дії, маскування, протидія технічним розвідкам та захист інформації).
16. Відомості про проведені інформаційно-психологічні операції, ті, що проводяться, а також плануються.
17. Інформація, яка має на меті пропаганду або виправдання широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України.

(Посилання на наказ:

https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/nakaz_73_zi_zminamu.pdf)

Обмеження на розповсюдження військової інформації – це найголовніше нововведення під час воєнного стану з очевидних на те причин. Діє заборона публікувати деталі про поточні та заплановані військові операції, місцезнаходження чи переміщення військових підрозділів. Обмежується поширення інформації, яка може вказувати на слабкі місця оборони, втрати або інші критичні військові дані, а також координати місць прильотів. В таємниці можуть триматися навіть час, місце та тема зустрічей, перемовин, візитів політиків тощо.

Заборони торкнулися не лише публікацій, які можуть містити оборонно-важливу інформацію, але й взагалі діяльності деяких ЗМІ. Профілактика пропаганди – це як винищення шкідників у корі дерева, які їли його з середини. З початку повномасштабного вторгнення було закрито декілька пропагандистських телеканалів в Україні. Чи є це цензурою у найвищому її прояві? – Безперечно. Проте обмеження роботи таких ЗМІ є законним з точки зору порушення ними Закону про інформацію та журналістського кодексу. Мати в арсеналі «ручних журналістів» - це дуже вигідно для кремля, але надто небезпечно для України.

Що думають про це українські журналісти?

Про те що свобода слова в Україні обмежується свідчить і проведене опитування серед українських журналістів, представлене 6 квітня під час форуму “Свобода вираження поглядів в Україні у часи війни”, організованого в Києві за ініціативи Freedom House.

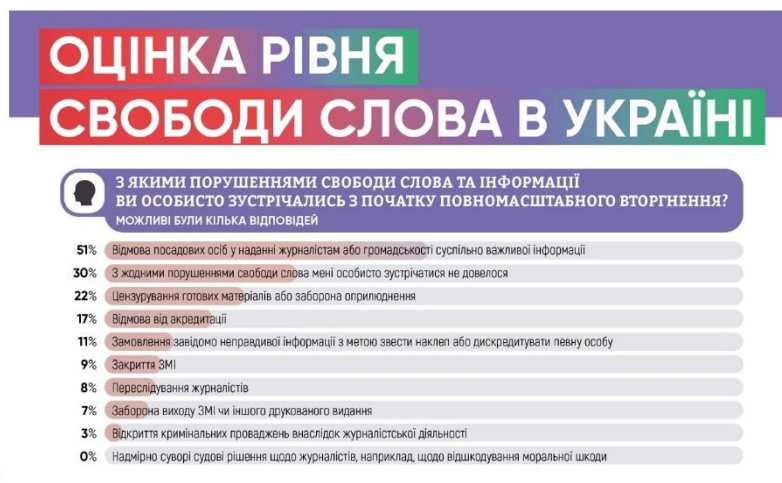
Анкетування проводилося Фондом “Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва” у січні 2023 року на замовлення Центру прав людини ZMINA. У дослідженні взяли участь 132 журналісти.

За його результатами виділили напоширеніші порушення свободи слова з якими особисто стикнулися респонденти під час повномасштабного вторгнення Росії:

- відмова посадових осіб у наданні журналістам або громадськості суспільно важливої інформації — 51%;
- цензурування готових матеріалів або заборона оприлюднення — 22%;
- відмова в акредитації — 17%;
- замовлення свідомо неправдивої інформації з метою звести наклеп або дискредитувати певну особу — 11%;
- закриття ЗМІ — 9%;
- переслідування журналістів — 8%;
- заборона виходу ЗМІ — 7%;
- відкриття кримінальних проваджень внаслідок журналістської діяльності — 3%.

Водночас 30 опитаних стверджували, що особисто з жодними порушеннями свободи слова не стикалися.

“Найчастіше цензура запроваджувалася через пояснення, що в нас війна (57%), що це в інтересах країни (44%), а також що така позиція не популярна в суспільстві (29%)”, – зазначила Поліна Бондаренко, політичний експерт Фонду “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва. Експертка зауважила, що більшість журналістів не вважають цензуру, яка діє в нинішніх реаліях критичною для свободи слова.

Попри те, 40% опитаних журналістів переконані, що цензуру треба обмежити, третина з них не згодні.

У нинішніх реаліях свобода слова в Україні зазнає значних викликів та обмежень. Введення воєнного стану ставить за необхідність суворо контролювати інформаційний простір з метою захисту національної безпеки та запобігання дезінформації. Цензурні обмеження, хоча й спрямовані на підтримку безпеки країни, всеодно викликають занепокоєння щодо можливих зловживань і надмірних утисків прав журналістів та громадян на доступ до інформації.

Держава зосереджуються на запобіганні витоку критичної військової інформації, але важливо, щоб ці заходи не перетворювалися на інструмент придушення критичного голосу народу. У демократичному суспільстві необхідний баланс між забезпеченням національної безпеки та збереженням свободи слова, що є правом кожної людини.

Нам важливо вдосконалювати законодавчі механізми, які регулюють цензуру, забезпечуючи при цьому дотримання прав людини. Лише таким чином можна забезпечити ефективний захист держави, не підриваючи основи демократичного суспільства.

Список використаних джерел:

1. <https://zmina.info/news/zhurnalisty-nazvaly-osnovni-porushennya-svobody-slova-pid-chas-rosiys%ca%b9koyi-navaly-opytuvannya-onovleno/>
2. <https://zmina.ua/event/15127/>
3. https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/nakaz_73_zi_zminamu.pdf

Ім'я користувача:
Казимир Возьний

Дата перевірки:
15.05.2024 19:31:28 EEST

Дата звіту:
15.05.2024 21:05:11 EEST

ID перевірки:
1016210886

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100010626

Назва документа: Кульпа Т.Ю. Серія аналітичних статей з юриспруденції

Кількість сторінок: 41 Кількість слів: 7677 Кількість символів: 59667 Розмір файлу: 1.13 MB ID файлу: 101598286

8.34% Схожість

Найбільша схожість: 4.77% з Інтернет-джерелом (<https://eco-science.net/wp-content/uploads/2023/10/%D0%B7%D0%B1>).

8.31% Джерела з Інтернету

274

Сторінка 42

0.36% Джерела з Бібліотеки

15

Сторінка 45

1.73% Цитат

Цитати

12

Сторінка 46

Посилання

1

Сторінка 46

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

3